

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

Ecclesiarum apostolicarum in controversia quæ Africam turbabat, divisam in Donatistas schismaticos & in Cæcilianum & Ecclesias catholicas ei adherentes. Nam ad ostendendum quinam ex illis schisma facerent, ratio habenda non erat damnationum quæ ab utraque parte in adversarios decernebantur, neque ex eis peti poterat præjudicium bonæ causæ; sed inspiciendum erat quinam communionem consociati essent Ecclesiæ Romanæ & ceteris Ecclesiis apostolicis. Nam regula illa constans est & certa, unitatem consistere in communionem Ecclesiarum apostolicarum; contrâ, schisma fieri si quis se ab eis separet. Ita namque observatum est à Pelagio primo, itémque à Pelagio secundo, quorum hic scribit ad Episcopos Ithriæ, ille verò ad Episcopos Tusciæ, qui schisma adversus Romanam Ecclesiam & Orientis Ecclesias fecerant propter Tria Capitula in Concilio quinto generali damnata: *Vbinam Ecclesia sit constituta, licet ipsius Domini voce in sancto evangelio sit apertum, quid tamen beatus Augustinus ejusdem memor sententia definierit audiamus. In his namque ait esse Dei Ecclesiam constitutam qui sedibus apostolicis per successionem Præsulum præsidere noscantur. Et quicumque ab eorumdem sedium se communionem vel auctoritate suspenderit, esse in schismate demonstratur.*

VIII. Ecclesiarum apostolicarum dignitas tandem restricta est ad patriarchales, quod aliæ continerentur in Diocesisbus Patriarcharum in Occidente nulla Ecclesia apostolica fuit præter Romanam. Quapropter Iustinianus Imperator in usum revocans regulam ab Augustino propositam, decernit in Novella constitutione c. ix. eos esse hæreticos qui neque communicant neque consentiunt professioni fidei quæ summo consensu prædicatur à Patriarchis Occidentis & Romæ, Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, & ab Episcopis qui sunt sub eorum potestate. Optimè igitur aiebat Augustinus posse Cæcilianum in hac schismatis causâ spernere hostes suos, cum communionem junctus esset Ecclesiæ Romanæ & ceteris Ecclesiis unde fluxerat evangelium, ac posse illum reservare causam integram aliorum collegarum judicio, præsertim apostolicarum Ecclesiarum. Ostendit autem id quidem auctoritatem illarum Ecclesiarum, ac præsertim Romanæ, pro conservatione unitatis & communionis; sed non probat appellari posse à judicio Episcoporum Africanorum ad Romanam sedem vel ad alias Ecclesias apostolicas in causa disciplina, quando Episcopi sunt catholici.

IX. Si quis verò querat cur in hac causa schismatis & communionis Augustinus distinguat Presbyteros ab Episcopis, huic respondeo rectè & ex ordine id agi ab Augustino: quoniam Episcopi sunt caput communionis suarum dioceseon, quam cum aliis Ecclesiis conservant, Presbyterorum verò communio pendet ab Episcoporum suorum communionem. Eam ob causam prohibitum erat Presbyteris ne literas formatas aut communicatorias darent.

CAPVT XVII.

Synopsis.

I. Bonifacius & Celestinus, Zozimi successores, canonum Sardicensium executionem quaquaversum introducere tentarunt. Neque tamen Zozimus eorum auctoritate damnavit Proculum Massiliensem, qui se Metropolitanum in provincia Arrelatensi institui procuraverat in synodo Taurinateni. Nam damnatio ejus decreta est post promulgatam legem Gratiani. Nondum autem habitum fuerat Concilium Chalcedonense, cujus auctoritate Metropolitanorum judicium Patriarchis reservata fuerunt.

II. Romanus Pontifex Episcoporum Gallicanorum causas remittebat ad synodos provinciarum. Probatur ex epistola Bonifacii primi ad Episcopos Galliarum in causa Maximi Episcopi Valentini. Sed tamen Bonifacius auctoritatem suæ sedis conservavit, jubendo ut acta synodi ad se post judicium mitterentur.

III. Celestinus causam Episcopi Massiliensis commisit Episcopis provincia Viennensis, & Narbonensis, id est, finitima. Causa tamen Danielis, qui in altera earum provinciarum Episcopus fuerat ordinatus, cognitionem ad se traxit, ob flagitia in Oriente commissa, de quibus ad apostolicam sedem revertentur orientales. Quod ideo explicandum fuit, ne quis hinc colligeret Romanum Pontificem ad se ea tempestate traxisse primam cognitionem criminum Episcoporum Gallicanorum.

IV. Quid de relationibus & appellationibus senserit Leo primus.

V. Idem Leo docet primam causarum Metropolitanorum cognitionem institui posse apud sedem apostolicam. Probatur exemplo Hilarij Episcopi Arrelatensis, qui jure metropolitico privatus à Leone fuit in Concilio Romano. Tum Chelidonij Vesonionensis exemplo, quem eodem decreto Pontifex Ecclesia sua restituit.

VI. Cum autem intelligeret Leo difficile fore decreti hujus executionem in Gallia, constitutionem à Valentiniano Imp. impetravit, qua imperata executio est. Magni momenti sunt verba Valentiniani; que expenduntur. Tribunum autem Episcopo Romano potestatem evocandi Romam Episcopos noxios.

VII. Contendit etiam Leo Metropolitanos judicari non posse absque sententia Episcopi Romani; ut patet ex illius epistola ad Anastasium Thessalonicensem.

VIII. Successores quoque ejus incessit eadem cura quoad Gallias.

IX. Contendit insuper Leo ordinandum non esse Episcopum in loco dejecti, si is apostolicam sedem appellaverit, donec causa appellationis fuerit iudicata. Constitutum id fuerat in synodo Sardicensi. Sed cum ea in auctoritatem recepta non esset apud Africanos, abstinuit Leo à proferendis his canonibus in causa Lupicini. Imò appellationum in Africam introducere voluit Leo. Sed Africani ei assentiri noluerunt.

I. **P**OST introductos industria Zozimi Papæ canones Sardicenses, successores ejus Bonifacius & Celestinus eorum executionem quaquaversum introducere tentarunt, non solum in Africa, sed etiam in reliquis provinciis Occidentis. Ex epistola namque Concilij Carthaginensis ad Bonifacium, quæ supra relata est in capite decimo quinto hujus libri, patet eos canones nondum planè receptos alibi fuisse quàm in Italia. Certum quidem est Zozimum ad se traxisse primam cognitionem causæ Proculi Episcopi Massiliensis, rogante Patroclo Arelatensi: cujus cura depositus est Proculus à Zozimo, ut patet ex epistolis synodicis ab eo missis ad Episcopos Galliarum, Hispaniæ, & Africae. Verùm ille damnatus fuit Romæ post legem Gratiani promulgatam, quæ Romani Pontificis iudicio commiserat Metropolitanos, ut supra ostēdimus in capite undecimo hujus libri. Concilium enim Chalcidonense, cujus auctoritate Metropolitanorum iudicia reservata fuerunt Patriarchis, nondum habitum fuerat. Ceterùm Proculus ille per obreptionem in Concilio Taurinateni anno cccxcvii. obtinuerat jus metropolitanicum in nonnullis urbibus provinciæ Arelatensis, ac dein duos Episcopos ordinaverat contra præscripta canonum.

II. Si querela à quopiam Episcopo deferretur ad Pontificem Romanum, is causæ cognitionem non suscipiebat, sed ad synodos provinciarum remittebat juxta canones Nicænos. Colligitur id ex epistola Bonifacij primi ad Episcopos Galliarum scripta anno quadringentesimo decimo nono; in qua asserit decessores suos constituisse Maximum Episcopum Valentinum, quem Clerici ejus accusaverant, judicandum esse in synodo provinciæ, à decessoribus meis provinciali delegata cognitione. Ac licet Maximus detrectaret iudicium Episcoporum provincialium, noluit tamen Pontifex cognoscere de hac causa, sed præcisè inharens auctoritati canonum Sardicensium, rursus cognitionem causæ remisit ad synodum provinciæ, jubens causam illic definiri, tametsi Maximus, cui diem certam dixerat qua se synodo sistere teneretur, accedere recusaret. *Dilationem quidem dedimus, inquit Bonifacius, & decrevimus vestrum intra provinciam*

debere esse iudicium, & congregari synodum ante diem Calendarum Novembrium. Quemadmodum autem Bonifacius jurisdictionem Episcoporum provinciæ illasiam conservabat, sic juri quoque prospiciebat sedi suæ quæsito per canones Sardicenses; nimirum ut si Maximus se læsum esse existimaret, atque adeo sedis apostolicæ auxilium imploraret, in potestate Papæ esset aut primum iudicium confirmare aut revisionem decernere. In hac porrò causa Maximus injuriam sibi illatam esse conquerebatur etiam ante primum iudicium, & Summi Pontificis opem efflagitaverat. Itaque Bonifacius merito petere potuit ut acta synodi ad se post iudicium mitterentur, ob conquestionem sive appellationem quæ præcesserat. *Quidquid autem, inquit Bonifacius, vestra caritas de hac causa decernendum esse duxerit, cum ad nos relatum fuerit, nostra, ut concedet, necesse est auctoritate firmetur.*

III. At Papa Celestinus causam Episcopi Massiliensis, adversus quem gravis instituta accusatio erat, non solum Episcopis provinciæ Narbonensis secundæ, in qua sita erat Massilia, commisit, sed etiam Episcopis provinciæ finitimæ, id est, Viennensis. *Vestro cum audiendum collegio delegamus, inquit Celestinus in epistola ad Episcopos per Viennemensem & Narbonensem provincias constitutos.* Quoad verò Danielem, qui in altera earum provinciarum Episcopus fuerat ordinatus insuperhabita accusatione adversus eum instituta apud sedem apostolicam, hujus causæ cognitionem ad se trahit Pontifex, haud injuria. Hic enim, cum adhuc Clericus esset, sacrarum virginum, quarum monasterium tenuerat, pollutus incestu fuerat in Oriente, & post detecta flagitia, in Occidentem migraverat. Tum criminum ejus relatio ad Celestinum, tanquam Occidentis Patriarcham, missa fuerat ab orientalibus, ut ait Celestinus: *Missæ relatione ex orientalibus ad nos partibus.* Misit verò postea epistolam ad Episcopum Arelatensem, ut Danielem vocaret ad iudicium episcopale. Attamen ille *in pontificij dignitatem hoc tempore quo ad causam dicendam missis à nobis literis vocabatur obrepsit, inquit Celestinus.* Causam hujus retentionis explicandam esse existimavi, ne quis hinc colligeret Pontificem Romanum ea tempestate ad se traxisse primam cognitionem criminum Episcoporum Gallicanorum. Daniel enim acculabatur de variis criminibus non in Gallia commissis, sed in Oriente antè quàm Episcopus fieret: quorum criminum cognitio ad Episcopos Orientis pertinebat, ij verò auctoritatem in eo casu suam

ad

Zozimus epist. 6.
pp. 417.

tit. 15
cap. 15

tit. 15
cap. 15

ad Celestinum transfulerant.

IV. Leo autem primus tria quædam nos docet. Primum enim ostendit quonam modo se gerent Romani Pontifices, etiam quoad Gallias, postquam relationes de rebus dubiis ad eos missæ fuerant, & post appellationem à iudiciis latis adversus Episcopos, quæ aut confirmata fuerant à sede apostolica, aut retractari iussa. Hæc sunt ejus verba ad Episcopos provinciæ Viennensis: *Nobiscum itaque vestra fraternitas recognoscat apostolicam sedem pro sui reverentia à vestra etiam provinciæ sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, (hoc est antiquum jus quod à synodo Nicæna recessit Papa Innocentius) & per diversarum, quemadmodum veteris consuetudo poscebat, appellationem causarum aut retractata aut confirmata fuisse iudicia. Istud verò jus est à Sardicensi Concilio introductum.*

V. Docet deinde Leo primam causarum Metropolitanorum cognitionem institui posse apud apostolicam sedem, ut probatur exemplo Hilarij Arelatensis Metropolitaniani. Evocatus is fuerat Romam et multas Episcoporum ordinationes peractas invito clero & populo, quos manu armata instituerat in Ecclesiis. Privatus itaque jure metropolitico à Leone fuit in Concilio Romano. Eodem decreto missa est in irritum sententia lata adversus Chelidonium Episcopum, quem Hilarius sacerdotio dejecerat tanquam viduæ maritum. Verum cum id probare non potuisset Hilarius in Concilio Sacerdotum quod tunc Leo Romæ celebrabat, Chelidonium Ecclesiæ suæ reddidit. Suspiciari heic meritò aliquis posset vim juri constituto factam à Leone, quod causam Chelidonij Romæ judicaverit, cum eam remittere debuisset ad Episcopos provinciales, ab eis terminandam cum Episcopis provinciæ finitimæ, juxta canonem Sardicensem. Sed ex eo capite reperenda est Leonis defensio, quod Chelidonij appellatio juncta esset accusationi adversus Hilarium Arelatensem Episcopum instituta, ac præterea quod ipse quoque Metropolitanus Episcopus esset, Vefontionensis nimirum, ut præfert codex monasterij Iurenfis à Sirmondo laudatus in Noris ad hanc Leonis epistolam.

VI. Intellexit Leo difficilem in Gallia fore executionem iudicij adversus Hilarium facti, tum ob magnam viri dignationem ex sanctitatis ejus opinione profectam, tum etiam ob infractos canones in causa Chelidonij, quæ Romæ fuerat definita. Itaque constitutionem à Valentiniano Aug. imperavit, quæ præcipit ut iudicium illud mandetur executioni. Verum additio quæ se-

quitur, magni momenti est. Edicto enim perpetuo inter alia decernitur quod si aliquis Episcopus Galliarum, aut aliarum provinciarum, Romam evocatus, Summi Pontificis iudicio se sistere recuset, adesse cogatur per gubernatorem provinciæ: *Ita ut quisquis Episcoporum, inquit Valentinianus, ad iudicium Romani Episcopi evocatus venire neglexerit, per moderatorem ejusdem provinciæ adesse cogatur.* Rescriptum autem illud non solum ratum esse decernit decretum in causa Chelidonij factum, sed etiam novum jus inducit adversus canones Sardicenses. Episcopo enim Romano tribuit potestatem evocandi Romam Episcopos. Sed Galli existimant sic obsequendum esse Pontifici ut interim nihil detraheretur de auctoritate canonum Sardicensium; quemadmodum supra ostensum est.

VII. In alia quoque occasione contendit Leo Metropolitanos judicari non posse absque sententia Episcopi Romani. Anastasius Episcopus Thessalonicensis caput erat & primus Metropolitanus Illyrici orientalis, id est, Macedonia, Achaïæ, Epiri veteris & novæ, aliarumque provinciarum; ac præterea, quò dignitatem muneris sui fortius retineret, vicariatu Papæ Leonis ornatus fuerat, ut ejus Legatus natus esset in his provinciis. Is ergo ad se manu armata adduci à publicis officii præfectura Illyricianæ curaverat Atticum veteris Epiri Metropolitanum antistitem. Id atrociter ac vehementer factum ait Leo, Anastasium objurgans. Dein addit hæc verba, quæ probant id quod antea dixi, contendisse nimirum Leonem Metropolitanos judicari non posse absque sententia Episcopi Romani. *An forte, inquit, aliquod tibi facinus fratris innotuerat, & Metropolitanum Episcopum novi apud te criminis pondus urgebat? At hoc quidem alienum ab illo esse etiam tu nihil ei obijciendo confirmas. Sed etiam si quid grave intolerandumque gessisset, nostra erat expectanda censura, ut nihil prius ipse decerneres quàm quid nobis placeret agnosceres.*

VIII. Successores quoque ejus incessit eadem cura quoad Gallias. Hinc enim factum ut Papa Hilarus Hermetem Episcopum Narbonensem suspenderit à juribus metropolitico anno quadringentesimo sexagesimo secundo. Idem Leontio Episcopo Arelatensi delegavit sollicitudinem castigandi præsumptionem Mamerti Metropolitaniani Viennensis, reservans tamen sedi apostolicæ iudicium, postquam Leontij & synodi relationem receperit. Tum anno quadringentesimo sexagesimo quarto, post acceptam relationem, negotium illud termi-

Vide supra lib. 1. cap. 12. §. 4. & seqq.

Vide Marcum in libro de Primatibus 5. 78.

Vide supra lib. 1. cap. 12. §. 4. & seqq.

Leo I. c. 34.

Vide supra lib. 1. cap. 34. §. 4. & seqq.

navit. Eam autem curam in se traxit Hilarus, quod de Metropolitanis ageretur, & de juribus Ecclesiarum quibus illi præsidebant.

IX. Tertium caput quod ex epistolis Papæ Leonis colligitur, istud nimirum est, contendisse illum, juxta canones Sardicenses, damnati Episcopi appellationem à synodo quidem provincia judicandam esse, interim tamen alium Episcopum non esse ordinandum in sede dejecti; ut constat ex epistola ab eo scripta ad Episcopos Mauritanie Cæsariensis, quæ provincia est Africæ, in causa Lupicini Episcopi. Is, lite pendente, provocaverat ad sedem apostolicam. Episcopi tamen reum peregerant, insuperhabita appellatione, eumque deposuerant, substituto etiam Episcopo in locum ejus. quod fieri non potuit, si canonis Sardicensis ratio haberetur. Leo itaque Lupicinum remittit in provinciam, illic judicandum ab Episcopis provincialibus, quibus superordinationem exprobrat. Sed illud observandum est, religiosum heic fuisse Leonem: qui non est ausus allegare canones Sardicenses, quibus prohibetur ne pendente appellatione ad sedem apostolicam alius Episcopus ordinetur in loco dejecti. id enim nequaquam omisisset, si tum Sardicensis synodus in auctoritatem recepta fuisset apud Africanos. Ergo regulæ generali innititur, nimirum neminem justè damnari posse nisi præsentem & convictum, aut certè confessum, alium verò in ejus loco ordinari non posse quin prius sedes vacet. Quoniam verò excipi poterat Lupicinum deseruisse vadimonium ac suam præsentiam denegasse, atque ideo secundum canones sententiam damnationis accipere debuisse, occurrit Pontifex huic objectioni, aiens eum appellasse, atque adeo non fugisse iudicium. Vnde concludit non debuisse illum excommunicari pendente negotio, ac eam ob causam se ei sæpius postulanti communionem reddidisse. Vnde etiam colligi potest jus appellationum in Africam introducere voluisse Leonem, sed Africanos ei noluisse prorsus assentiri: *Causam quoque Lupicini Episcopi illic jubemus audiri; cui multum & sæpius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam cum ad nostrum iudicium provocasset, immerito eum pendente negotio à communionem videbamus fuisse suspensum. Adjectum etiam illud est, quod huic temerè superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari antè quam Lupicinus in præsentem positus, aut confutatus, aut certè confessus, justè posset subjacere sententiæ; ut vacantem locum, quemadmodum disciplina ecclesiastica exigit, is qui consecratur exciperet.*

Leo I. epist. 87. cap. 2.

CAPVT XVIII.

Synopsis.

* I. Vigilius Papa nihil aliud reservat apostolica sedi præter iudicia appellationum. Unde sequitur cum synodis provincialibus relinquere potestatem deponendi Episcopos absque permissu sedis apostolicæ.

II. Eadem est mens Pelagij secundi, qui omnium Episcoporum causas in synodo provincia definendas esse docet, nisi si ad apostolicam sedem fuerit provocatum.

III. Primum omnium Gregorius magnus canonum Constantinopolitanorum & Chalcedonensium instituta, à decessoribus suis non custodita, transtulit ad explicandam sedis suæ dignitatem. Hi autem primam de crimine Metropolitanis cognitionem Patriarchis reservant. Quæ institutio in legem publicam versa est à Iustiniano.

IV. Hinc factum ut Gregorius apostolicæ sedi vindicet secundum canones jus iudicandi accusationes adversus Metropolitanos institutas. Iudicabat etiam Roma causas Episcoporum, tamen si Itali non essent. Probat exemplum Andrea Episcopi Thebani in Thessalia.

V. Aliquando causa definitionem remittebat in provinciam, misso etiam Legato, juxta canones Sardicenses. Probat duobus exemplis.

VI. Alios se gessit erga Africanos; quorum consuetudines illas esse concessit, modo fides contraria non essent.

VII. Postulabant Africi causa eorum definiretur secundum canones Africanos & Sardicenses. Hi enim jam recepti erant; & vicem tum subibant privilegij, ob Novellam Iustiniani. Nullam eorum causam in urbe Roma iudicavit Gregorius.

VIII. Id unum contendit Gregorium ut Primas Byzaceniæ Romam veniret, responsurus de objectis, quod obtineri non potuit. Itaque eo tractus est Pontifex ut causam in synodo provincia iudicari consenserit.

IX. Notatur hallucinatio Cardinalis Perronij, qui ex corrupto Gregorij loco colligit Episcopum Byzantinum, hoc est, Constantinopolitanum, Romano subiectum fuisse.

X. Ecclesia Hispanica utebatur collectione Martini Bracarensis. Canon autem XIII. jubet ut causa Episcoporum definiantur in synodis provincialibus; si vero divisa fuerint iudicium vota, tum vocandam esse provinciam finitimam.

XI. In causa Stephani & Januarij Episcoporum Hispanorum, qui Romanam sedem appellaverant, Gregorius Joannem Defensorem in Hispaniam misit, ut solus definitivo decreto cognoscere posset de appellatione. Sedes apostolica est caput omnium Ecclesiarum.

XII. Hispani, ut appellationes ad apostolicam sedem abolerent, Episcopo damnato licere voluerunt secundam synodum impetrare ad obtinendam restitutionem suam.

XIII. Ecclesiam Gallicanam Gregorius trahavit ut Africanam.

XIV. Post Gregorij magni tempora, Paulus Archiepiscopus Creta ausus est prohibere ne ad Vitalianum Papam provocaretur.

XV. Appellationum usus obinebat etiam in Anglia avo Bedæ.

I. **N**VNC inspicendum est quanam mens fuerit Pontificibus suble-